

**ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА»**

**КОЛОМИЙСЬКИЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ**

**ТВОРЧА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ
«ГІРСЬКА ШКОЛА УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ»**

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА МЕТОДИКИ
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ
«ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА РОЗВИТКУ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ»**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІКИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В КОНТЕКСТІ ОСВІТНЬОЇ РЕФОРМИ

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
Коломийський навчально-науковий інститут
Кафедра педагогіки і психології
Творча навчально-наукова лабораторія
«Гірська школа Українських Карпат»
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Кафедра педагогіки та методики початкової освіти
Навчально-наукова лабораторія
«Теорія і практика розвитку Нової української школи»

Актуальні проблеми педагогіки початкової школи в контексті освітньої реформи

збірник наукових праць

Івано-Франківськ
«НАІР»
2021

УДК 372.4:37.014.3

А 43

Актуальні проблеми педагогіки початкової школи в контексті освітньої реформи: зб. наукових праць / укл. Поясик О.І., Слипаник О. В., Ковальчук М.П. Івано-Франківськ: НАІР, 2021. 228 с.

ISBN 978-617-8011-01-7

У збірнику представлено матеріали з проблем історичних, філософських та методологічних питань сучасної педагогіки, соціально-психологічних аспектів становлення та розвитку особистості молодшого школяра, актуальних проблем інклюзії в умовах реформування початкової школи, модернізації початкової школи в етнокультурному контексті.

У його основу увійшли матеріали учасників III Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми педагогіки початкової школи в контексті освітньої реформи» (м. Коломия, 22 грудня 2020 р.).

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам, педагогам-практикам та всім зацікавленим реформами освітньої галузі.

Редакційна колегія:

Кіт Г. Г. – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв імені Валентини Волошиної Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Лаппо В.В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки і психології Коломийського навчально-наукового інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Михайлишин Г. Й. – доктор філософських наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Романюк С. З. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та методики початкової освіти та навчально-наукової лабораторії «Теорія і практика розвитку Нової української школи» Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Тернопільська В. І. – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії та технології соціальної роботи Інституту соціальної роботи та управління НПУ імені М. П. Драгоманова

Червінська І. Б. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач творчої навчально-наукової лабораторії «Гірська школа Українських Карпат» ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір і точність наведених фактів, цитат та інших відомостей.

Рекомендовано до друку Вченою радою Коломийського навчально-наукового інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № 3 від 24 грудня 2020 р.)

ISBN 978-617-8011-01-7

© Коломийський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Соломон О. С.

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА
ЗАСОБАМИ СОЦІАЛЬНОЇ ГРИ..... 145

Цуркан Т. Г., Тимків І. В.

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ – ЗАПОРУКА ПОВНОЦІННОГО
ПСИХОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА..... 148

Chepil L.

WPLYW DEZYNFEKSI RAKA NA BARIERE OCHRONNA NASKORKA 153

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНКЛЮЗІЇ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Березовська Л. І.

ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ .. 156

Білоус О. В.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ 160

Будейчук Г. М.

ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ТЕАССН ДЛЯ ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ..... 163

Гашинська Р. В.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ В КОЛОМІЙСЬКОМУ РАЙОНІ НА БАЗІ
КОМУНАЛЬНОЇ УСТАНОВИ «ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР»
КОЛОМІЙСЬКОЇ РАЙОННОЇ РАДИ..... 168

Трачук Н. М.

ПОЗИТИВНЕ СТАВЛЕННЯ ДО НАВЧАННЯ ЯК МОТИВ УЧІННЯ ДІТЕЙ З
ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ 174

Чупахіна С. В., Круль Л. М.

ТЕХНОЛОГІЯ МАЙСТЕР-КЛАСУ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ДО ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ООП..... 178

Holeksa M.

SUPPORT TEACHER IN A POLISH SCHOOL..... 183

Білоус О. В.
*асистент кафедри педагогіки та методики
початкової освіти Чернівецького
національного університету
імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У наш час поняття «інклюзія», «інклюзивна освіта» міцно увійшли в соціальне життя суспільства. Використовуючи таку термінологію, педагогічні працівники, і не тільки вони, вважають, що інклюзія передбачає рівне ставлення до всіх дітей і створення особливих умов для тих, хто має особливі освітні потреби, тобто створення сприятливого для їх реалізації освітнього середовища. Прийняття суспільство мінклюзивного середовища можливе тільки у тому випадку, коли у значної частини соціуму, і перш за все, педагогів, буде сформована готовність до реалізації інклюзії, коли буде створене безбар'єрне середовище, що дозволяє особам з обмеженими можливостями здоров'я відчувати себе впевнено і досягати поставлених цілей в розвитку.

Проблему навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами та шляхи її вирішення в Україні досліджували Л. Будяк, О. Василенко, Є. Ісаєва, С. Іноземцева, А. Колупаєва, Л. Коргун, І. Макаренко, Т. Соловйова, Н. Теплова та ін.

Дослідженню проблем інклюзивної освіти, інклюзивної культури, організації освітнього середовища присвячено численні роботи вітчизняних та зарубіжних учених Я. Корчак, Г. Ковальов, В. Ясвін та ін.

Питання створення та розвитку інклюзивного освітнього середовища в навчальних закладах розглянуто І. Бочковською, С. Гайдукевич, Г. Єфремовою, О. Козирєвою, М. Ковальновою, Н. Малофєєвим, О. Сакалюк та ін.

Враховуючи вимоги часу, законодавцями були внесені зміни до Закону України «Про освіту» та розроблена і затверджена концепція «Нової української школи». Одним із напрямків реформування освітньої галузі в Україні є впровадження інклюзивної освіти. Аналізуючи дані документи, можна визначити, що засадами державної політики у сфері освіти та принципами освітньої діяльності є:

- забезпечення рівного доступу до освіти без дискримінації за будь-якими ознаками, у тому числі за ознакою інвалідності;

- розвиток інклюзивного середовища, у тому числі у закладах освіти, найбільш доступних і наближених до місця проживання осіб з особливими освітніми потребами [2].

У Законі України «Про освіту» чітко прописано поняття інклюзивне середовище – це «сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей» [2].

Цілком логічним видаються узагальнення А. Колупаєвої про те, що інклюзивна освіта передбачає створення освітнього середовища, яке б відповідало потребам і можливостям кожної дитини, незалежно від особливостей її психофізичного розвитку. У справді інклюзивному середовищі кожна дитина почуває себе безпечно та має відчуття приналежності до колективу [3].

Враховуючи дослідження вчених (Е. Клімов, В. Ясвін, С. Тарасова та ін.), можна виділити такі структурні компоненти інклюзивного освітнього середовища:

- просторово-предметний компонент: матеріальні можливості установи – доступна (безбар'єрна) архітектурно-просторова організація; забезпеченість сучасними технічними засобами і системами, відповідними освітнім потребам дітей;

- змістовно-методичний компонент: адаптований індивідуальний маршрут навчання і розвитку дитини, варіативність і гнучкість освітніх та виховних методик, форм і засобів;

- комунікативно-організаційний компонент: особистісна і професійна готовність педагогів до роботи в змішаній (інклюзивній) групі, сприятливий психологічний клімат в колективі, управління командною діяльністю спеціалістів [5, с. 83].

Для того щоб освітнє середовище забезпечувало можливість інклюзивної практики, воно повинно дотримуватись таких ознак:

- гнучкість, готовність до змін;
- мобільність і ефективність управління;
- переважання гуманістичних цінностей;
- індивідуалізація освітнього процесу, перелік можливостей і потреб кожної дитини;
- наявність ресурсів для реалізації індивідуального освітнього маршруту [4, с. 7].

До необхідних умов створення інклюзивного освітнього середовища відносяться:

1) Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу як параметр безбар'єрного середовища: організація архітектурного та інформаційного простору, в якому навчається дитина з ООП; організація тимчасового режиму навчання; організація робочого місця дитини з ООП; технічні засоби навчання для кожної категорії дітей з ООП.

Безбар'єрне середовище в інклюзивних освітніх установах включає, як правило, такі пристосування будівлі для дітей з ООП: влаштування пандусів; розширення дверних прорізів; заміна підлогових покриттів; демонтаж дверних порогів; установка перил уздовж стін в середині будівлі; пристрій розмітки; обладнання санітарно-гігієнічних приміщень; переобладнання і пристосування роздягалень, спортивних залів, їдалень, класних кімнат, кабінетів психологів, вчителів-логопедів, кімнат психологічного розвантаження, медичних кабінетів; створення інформаційних куточків з урахуванням особливих потреб дітей з ООП; установка підйомних пристроїв і ін.

2) Організаційне забезпечення освітнього процесу як умова організації інклюзивного освітнього середовища включає: нормативно-правову базу; фінансово-економічні умови; інклюзивну культуру організації; взаємодія з організаціями-партнерами; інформаційно-просвітницьке забезпечення педагогів і батьків.

3) Організаційно-педагогічне забезпечення передбачає: реалізацію освітніх програм з урахуванням особливостей і можливостей дітей; забезпечення дітям з ООП можливості освоєння освітніх програм в рамках індивідуального освітнього плану; спеціальне програмно-методичне забезпечення освітнього процесу, в залежності від нозології дитини з ООП; застосування сучасних технологій освіти і психолого-педагогічного супроводу всіх суб'єктів інклюзивної практики; адаптацію методик навчання і виховання до особливих освітніх потреб учнів і вихованців з ООП.

4) Кадрове забезпечення, як наступна умова організації інклюзивного освітнього середовища, до якого входить: спеціальна підготовка педагогічного колективу до роботи з дітьми з ООП в умовах інклюзивної практики; організаційна і методична підтримка педагогів (вчителя, вихователя, класного керівника), які безпосередньо здійснюють процес виховання і навчання дитини з ООП.

5) Для реалізації умови наступності дошкільної та шкільної освіти на рівні дидактичних технологій, освітніх програм, виховного простору установ, необхідно забезпечити: спільну діяльність фахівців дитячого садка і школи, яка здійснюється як співпраця з вибору спільних рішень в сфері інклюзії; співпрацю освітніх організацій різного рівня, яка здійснюється при

спільному проведенні педагогічних рад і нарад, батьківських зборів, виховних заходів, занять в школі майбутнього першокласника [4].

Враховуючи вищевказані компоненти і умови організації інклюзивного освітнього середовища, можливе створення освітнього середовища, де всі учні незалежно від своїх освітніх потреб навчатимуться ефективніше, будуть підвищувати свою соціальну компетентність, вдосконалювати комунікативні навички, а також відчуватимуть себе повноцінною частиною суспільства. Таким чином, при всій складності, багатоетапності і багатofакторності умов переходу школи до реалізації інклюзивного підходу, формування інклюзивного середовища являє собою одне з ключових і першочергових завдань освітньої організації.

Список використаних джерел

1. Антилогова Л.Н., Пустовалова Н.И., Лазаренко Д.В. Проблемы и перспективы создания инклюзивного общества. Профессиональное образование в современном мире. 2020. Т. 10 №3. С. 3948–3958.
2. Закон України «Про освіту» // Відомості Верховної Ради України, 2017. № 30. ст. 1
3. Колупаєва А.А. Основи інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник. Київ.: «А.С.К.». 2012. 308 с.
4. Парубина В.Д. Формирование инклюзивной среды в образовательной организации. «Уроки доброты» методика, технологии и реализация: метод. пособие. Казань: ИД «МеДДоК». 2018. 160 с.
5. Поліхроніді А.Г. Створення інклюзивного освітнього середовища в сучасних навчальних закладах. Наука і освіта. Одеса, 2016. №6. С. 82-85

Будейчук Г. М.

*директор КУ
«Інклюзивно-ресурсний центр»
Яремчанської міської ради
Івано-Франківської області
м. Яремче, Україна*

ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ТЕАССН ДЛЯ ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ

Міжнародний досвід свідчить, що при ранній діагностиці, інформованості батьків і підготовці кваліфікованих педагогів – до 75% дітей з аутизмом можна підготувати до нормального життя в суспільстві.

Вивчення технології ТЕАССН для навчання дітей з аутизмом і відповідні дослідження щодо її впровадження є актуальним на сьогодні, тому що діти з аутизмом належать до категорії дітей з особливими освітніми потребами, права яких на рівні України захищаються, щоб вони могли отримувати якісну освіту